

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

16
1922

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ÉDITIONS
BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΤΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΡΠΒ ΚΑΙ ΡΚΘ ΚΑΤΑΛΟΓΙΑ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΠΒ κατάλοιπον ἀποτελεῖται·

1) Ἐκ τριῶν φύλλων μεγάλου ἐγδύου γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνου ὄψεως καὶ φερόντων ἐπιγραφὴν «Zwei metrologische Fragmente». Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ, τῇ γερμανιστὶ γεγραμμένῃ, γίνεται λόγος περὶ δύο μετρολογικῶν ἀποσπασμάτων, ὧν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 324 κώδικος τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Λιονυσίου ἐν ἀγίῳ ὄρει (τοῦ 16ου αἰῶνος) ἄρχεται «Κῦρ Νικολάου Ἀρταβάσδου γεωμέτρου. Ὁ στατήρ ὃν ἡ κοινὴ συνήθεια» καὶ τελευτᾷ «ἔχουν τὰ κεράτια καὶ τοὺς πυροὺς»,¹ τὸ δὲ δεύτερον ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2671 Παρισινοῦ κώδικος φύλ. 436α (τοῦ 15 αἰῶνος) εἶνε τὸ ἀκόλουθον «Τὸ μοδόπουλον πήχες κτιστηκῆς (scr. κτιστικῆς aus κτιζω) λε' δλόγυρα (wohl=in Quadrat) τὸ σχοινὴ ἰ' σημάδια ἐνι, τὸ σημάδι γ' ÷ πήχες». Ὁ Λάμπρος προσπαθῶν ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ νὰ ἐξακριβώσῃ τίς ὁ Νικόλαος Ἀρτάβασδος, ὃν θεωρεῖ ἀγνωστον συγγραφέα,² ἀναφέρει γνωστά τινα πρόσωπα φέροντα τὸ ὄνομα Ἀρτάβασδος καὶ ὑποδεικνύει πιθανὴν συγγένειαν τοῦ ἡμετέρου Ἀρταβάσδου πρὸς τὸν Νικηφόρον Ἀρτάβασδον τὸν ἐπὶ Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ ἀκμάσαντα.

Ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι ἔχει διὰ μολυβδίδος σημειωθῆ δι' ἄλλης χειρὸς «Zurück 27 X. 94» εἰς δὲ τὸ ἄνω μέρος καὶ εἰς τὸ περιθώριον πρὸς τὰ ἀριστερὰ «Vgl Berliner Philol. Wochensch. 1894 Nr. 42 sp. 1327 ist doch wohl derseble Mann».

2) Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 42 (τῆς 13 Ὀκτωβρίου 1914, φύλλου

1. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἔχει δημοσιευθῆ καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κωδίκων τῶν μονῶν τοῦ Ἄθωνος τοῦ Λάμπρου πρβλ. κώδ. 3858 (321).

2. Περὶ τοῦ Νικολάου Ραβδᾶ ἢ Ἀρταβάσδου πρβλ. ἰδίᾳ Κρουμβ. κατὰ μετρ. Σωτηριάδου ἱστορ. τῆς βυζ. λογοτ. τόμ. β σ. 283 306, 431 καὶ 438 ἐνθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ἡμετέρου Νικολάου.

τῆς «Berliner philologische Wochenschrift», ἐν στήλῃ 1827 καὶ ἐξῆς τῆς ὑποκείμενης ἀναγινώσκουσα κρίσιν τοῦ Fr. Hultsch περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Z. Baillet «Le papyrus mathématique d' Akhmim». Ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ γίνεται λόγος ἐκ παρέργου καὶ περὶ τοῦ Νικολάου Ἀρταβάσδου καὶ τῆς ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ P. Tannery δύο ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἐν ταῖς Notices et extraits des manuscrits tom. XXXII, 1 (1886).

3) Ἰκ φύλλου χάρτου, ἐφ' οὗ ἔχουσιν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου σημειωθῆ διαφορα χειρόγραφα διαφόρων βιβλιοθηκῶν, ἐν αἷς περιέχονται ἔργα τοῦ Νικολάου Ἀρταβάσδου ἢ Παῦδα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται εἴληον ὅτι ὁ Λάμπρος τὴν ἐν τῷ καταλοίῳ τούτῳ ὑπάρχουσαν διατριβὴν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Zwei metrologische Fragmente» συνέταξε γερμανιστὶ καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «Berliner Phil. Wochenschrift» πρὸς δημοσίευσιν. Ἡ διεύθυνσις ὅμως ἀπέστειλε αὐτῇ ταύτην ὀπίσω μετὰ τοῦ φυλλαδίου τοῦ περιοδικοῦ, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τοῦ Ἀρταβάσδου καὶ ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι ὁ Ἀρταβάσδος δὲν εἶνε ἀγνωστος συγγραφεύς.

Οὕτως ἔχόντων τῶν πραγμάτων περιττὴ εἶνε ἡ ἐκδοσις τοῦ καταλοίου τούτου τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, ὅπερ καὶ ἄλλοθεν εἶνε γνωστόν, ἔχει δημοσιευθῆ καὶ ἐν τῷ καταλόῳ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ ἁγίου ὄρους ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λάμπρου.

Τὸ δὲ ὑπ' ἀριθμὸν PKΘ κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων ἐντύπων 8 περιεχόντων δις τὸν ὑπὸ τὸν Λάμπρον ἐκδοθέντα ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος (τομ. Α' 1883 σ. 101 ε) ἀνέκδοτον λόγον τοῦ Παχυμίου Ρουσάνου «Πρὸς τοὺς ἐλληνίζοντας καὶ τοὺς τὰ θεῖα μυστήρια βεδωλυθόντας καὶ ὅτι οὐ δεῖ προσέχειν τοῖς πολλοῖς ἀσεβέσιν οὖσιν, ἀλλὰ τοῖς εὐσεβέσιν, καὶ ὀλίγοι ὄσι». Ὁ Λάμπρος τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπιστολῆς ταύτης προτάσσει προλεγόμενα καταλαμβάνοντα τὰς σελίδας 101—105, ἀπὸ τῆς σελίδος δὲ 105 ἄρχεται τὸ ἐκδοζόμενον κείμενον. Κατὰ ταῦτα τὸ ἐκδοζόμενον κείμενον καταλαμβάνει τὰς σελίδας 105—112. Τὰς σελίδας ταύτας ἔχει δις ἀποσπάσει ὁ Λάμπρος ἐκ τοῦ τεύχους καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἀποσπάσματι ἔχει γραφῆ διὰ

μελάνης «ἐκ τοῦ κώδικος CIII clas. II (βιβλιοθήκης Μαρκκιανῆς) σ. 4», ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ «ἐκ τοῦ κώδικος XXVI clas. XI σελ. 193 (βιβλιοθ. Μαρκκιανῆς)». Ἐν τῷ δευτέρῳ ἀποσπάσματι ὑπάρχουσι ἐν τῇ ὡς διορθώσεις τινὲς τοῦ κειμένου, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πρώτου γέγραπται «Δελτίον (Βελούδου ἀντιβολή)». Εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Λάμπρος ἐκδώσας τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ρουσάνου «ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. CXXV ἐν τῇ Μαρκκιανῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βενετίας ἀποκειμένου ναυιακοῦ κώδικος»¹ δηλαδὴ τοῦ CIII clas. II ἠθέλησεν ἔπειτα γὰρ συγκρίνῃ τὸ ἐκδοθὲν κείμενον πρὸς τὸ ἐν κώδικι XXVI cl. XI τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης ἐπικαλεσθεὶς τὴν φιλικὴν μέριμναν τοῦ ἐφόρου τῆς Μαρκκιανῆς βιβλιοθήκης, Ἰωάννου Βελούδου, ὅστις ἀνέλαβε καὶ ἐξετέλεσε τὴν ἀντιβολήν. Αἱ παρασελίδιοι λοιπὸν διορθώσεις ὡς καὶ αἱ ἀνωτέρω σημειωθεῖσαι ἐπιγραφαι προέρχονται ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Ἰωάννου Βελούδου. Τὰς διορθώσεις ταύτας ἐνόμισεν ὁ Λάμπρος καλὸν γὰρ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ αὐτῷ Δελτίῳ² τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀντιβολή κωδίκων περιεχόντων τὸν ἀνέκδοτον λόγον Παχωμίου τοῦ Ρουσάνου». Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἡ ἀναγραφὴ τοῦ καταλοίπου τούτου ἐν τῷ καταλόγῳ ἦτο περιττή, ὡς ἐξ-αντληθέντος τελείως διὰ τῶν δημοσιευθέντων ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τοῦ 1883 ἀπὸ σ. 105—112 καὶ 367—369.

Κ. Ι. Δ.

1. Πρὸβλ. Δελτ. σ. 103.

2. Σελ. 367—369.